

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. XXXI. De Excessibus Prælatorum Et Svbditorvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

qualit̄ proficiend. Quilibet ergo perperam affecta-
to compendio ad altiores Ordines contendit, &
quidem si sciens id faciat, ad instar ministri non
ordinati deponetur, nec ulterius promovebitur:

si vero ignorans & supine negligens, non nisi
post peractam pœnitentiam, & suppleto, qui de-
est, Ordine divinis ministeriis potest operam da-
re, c. unco hoc tit. Concil. Trid. d. l. c. 14.

IN TIT. XXX. DE EO QUI FURTIVE ORDINEM SVSCEPIT.

Canil. *ibidem.*

Iure cautum est, ut sacri Ordines nemini con-
ferantur, nisi sedula prius inquisitio de aetate,
moribus, scientia ipsius sit facta, c. *Cum in cun-*
ctis 7. sup. De elect. Clement. Cum Ecclesia De aetate &
qual. proficiend. Proinde si quis clam & furtim irre-
pat, id est, non examinatus, nec admissus, saltem
ad illum Ordinem, sed sine scitu Episcopi, aut
etiam contra ipsius præceptum aliis permixtus
ordinetur, vel etiam si minores Ordines & sub-
diaconatum uno die suscipiat, c. 2. *hoc tit. c. a. ratio-*
ne punitur, ut Ordinis sic furtim suscepti mini-
sterium exercere non possit, nisi cæteris paribus,
post peractam pœnitentiam, & præviã Episco-

pi dispensationem, c. *Veniens hoc tit.* Qui Episco-
pus si forte, uti subinde fit, sub pœna excommu-
nicationis alicui mander, ne hunc aut illum Or-
dinem hoc vel illo modo suscipiat, & ille, eo non
obstante, furtive id faciat, suo facto excommu-
nicationem incurrens, jam nemo nisi solus Pon-
tifex dispensabit, cap. 3. *hoc tit.* Nisi fortassis Reli-
gionem ingrediatur, ubi si pie & sapienter vixe-
rit, eo casu dispensatio committitur Episcopo, d.
cap. 3. vel etiam Abbati, qui præest Monasterio, d.
c. 1. ut aimirum alteruter istorum vel ambobaci-
ant ei potestatem rebus divinis incumbendi.

IN TIT. XXXI. DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM ET SVBDITORVM.

SUMMARI A.

1. Excessus Prælatorum erga subditos qui.
2. Et contra subditorum erga Prælatos & superiores.

Hactenus de vitiis, quæ Clero sunt peculia-
ria & communia: nunc de illis agit, quæ
Prælatis sunt propria. Qui imprimis si sub-
ditos suos vel alios improbis & immodicis exa-
ctionibus onerare præsumant, eujuscumque tan-
dem sint gradus, graviter & ad exemplum terro-
ris puniuntur, ut ait textus in cap. *Nimis iniqua &*
cap. Nimis prava hoc tit. Quinimò subditis, dum ta-
le onus petunt, & privilegia violant, liberum est
illud denegare, cap. *Sanè 5. cap. Cum ad quorundam*
7. hoc tit. ubi sub finem addit textus, quod senten-
tia excommunicationis nullius sit momenti, per
quam fortè Prælatus rigidus exactor justè deneg-
antem studet compellere.

Alium excessum committunt Prælati, si per-
peram utantur potestate suã: veluti si beneficia
sibi comparent vel usurpent, cap. *Ad aures cap. Illud*
etiam 6. hoc tit. & non aliis, ut oportet, eo quod
inter dantem & accipientem debeat esse diffe-

rentia, cap. *fin sup. De institut.* ipsaque Ecclesia pro
cultu suo diversos requirat ministros; aut etiam
si alius quidem conferant, sed personis indignis, r.
g. homicidæ vel forgeratorum publico; quo casu
collatio debet cassari, actum demùm alteri ido-
neo beneficium concedi: nam si secus faciat col-
lator, pro illa vice carebit conferendi potestate,
cap. *Inter dilectos 11. hoc tit.* Peccant & Prælati, si
perperam aliena curantes, rebus sese immisceant
ad se non pertinentibus: veluti si Abbas, vel alius
inferior, cui hoc speciali privilegio non est con-
cessum, de matrimonio cognoscere velit, vel
Ecclesias unire, id est, ex duabus unam facere, in-
dulgenciam concedere; breviter si illa velit face-
re: quæ peculiariter ad munus Episcopi spectant,
c. *Sicut unire 8. cap. Accedentibus 12. hoc tit.* Postremò
Episcopus deponitur, qui per actum superstitiono-
sum, id est, iudicium ferri candentis homicidio
præstitit auctoritatem, c. *Ex literis 10. hoc tit.*

Cæterum ex aduerso fit, ut subditi frequenter
per excessum vel defectum peccent, uti videre
est in cap. *Gravem 15. in c. Quam sit 9. & in c. Clerici*
4. hoc tit. ubi partim suspenduntur, partim tam-
quam membra putrida abscinduntur, qui vel con-

tra naturam incontinentes peccant, vel de peccatis suis g. oriantur, vel Episcopus suos per prerogativam superiores agnoscere non volunt. Ita in c. Dilata 14. Clerici objurgantur, qui contra voluntatem superioris collegium seu corpus constituebant, communi sigillo utentes. Sed quia longum foret singula subditorum delicta referre, illud tantum addemus, quod ordinarius Ju-

dex eadem pro qualitate semper punire debeat, idque pro arbitrio, ubi poena legis non est certa, c. Licet 12. cum cap. seq. sup. De officio jud. ordin. etiam si exempti sint, id est, immediate jurisdictioni Pontificis subiecti, quo casu ordinarius tamquam Sedis Apostolicae delegatus vitia ipsorum reprimet Concil. Trident. c. Ecclesiarum Praelati & c. seq. Sess. 6. de reform.

IN TIT. XXXII. DE NOVI OPERIS NUNTIATIONE.

Canil. lib. II, tit. 22. §. 5.

SUMMARIA.

1. Nuntiatio novi operis quid.
2. Eius effectus.

Quamquam Episcopus & quilibet Praelatus conditionem Ecclesiae possit facere meliorem, ut ait textus in cap. Fraternalitatem sup. De donationib. quia tamen rerum Ecclesiae, ut ibidem habetur, procurator est, non dominus, tum alibi, tum in construendis aedificiis cavere debet, ne sub praetextu meliorationis damnum inferat, aut pristinam aedificii faciem mutando modum excedat; hoc enim si facere incipiat, Clerus seu Ecclesia novum opus ipsi nuntiabit, id est, nuntiabit, ut cesset aedificare. Nihil enim aliud est nuntiatio novi operis, quam prohibitio aedificandi, ab eo, qui probabiliter jus suum privatum vel publicum laedi putat, solemniter facta, eo sine, ut desistat ab opere, saltem tantisper, donec jus aedificandi fuerit discussum, id est, judicatum, an jure, an injuria aedificet, l. 1. & 4. D. eod. Postquam

denuntiationem (quae secundum leges & per jactum lapilli & per verbalem interpellationem etiam fieri potest, l. De pupillo §. meminisse D. eod.) solemniter factam, id est, publicam Judicis auctoritate, si ab incepto opere non desistat, quidquid deinceps extruxerit suis sumptibus cogitur destruere, etiam si deprehendatur postmodum, quod jure suo aedificaverit.

Sed & est contrarietas temerariae cujusque contradictione opus suspendatur, jubetur ipse denuntians spatio trium mensium injuriam sibi vel Reip. per novum opus illatam vel inferendam probare, l. unica C. eod. c. 1. & ult. hoc tit. Alioquin si plus temporis petat, poterit aedificans, praestita cautione pro sumptibus ad opus demolendum necessarius, casu quo non jure inchoatum deprehendatur, audacter pergere sine praedicta poena demolitionis, d. l. unica & cap. Significantibus 3. hoc tit. Quam poenam sine cautione incurrit, partim quia pertinax fuit, dum Judici noluit obedire, partim quia turbavit viciniam, quod est noxium Reipublicae.

IN TIT. XXXIII. DE PRIVILEGIIS ET EXCESSIBVS PRIVILEGIATORVM.

SUMMARIA.

1. Privilegium quid.
2. Concessio privilegii à jure exorbitantis quomodo justa
3. Privilegium extra concessionis limites extendi non debet.
4. Ratio concessi privilegii in primis inspicienda & ponderanda.
5. Privilegium quis concedat.
6. Privilegium quotuplex.
7. Privilegium persona quid.
8. Privilegium causa.
9. Rei.
10. Quanam legitimum reddant privilegium.
11. Qui & ex quibus causis delinquere dicantur circa privilegia.

12. Pri-